

ВІДГУК

**наукового консультанта доктора економічних наук, професора,
завідувача кафедри економічної експертизи та землевпорядкування
Західноукраїнського національного університету
Язлюка Бориса Олеговича
на дисертацію Сеника Юрія Ігоровича на тему:
«Організаційно-економічні механізми розвитку
конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону»**

На сьогоднішній день одними з найбільш прогресивніших і технологічних у переробці продукції тваринного походження вважається молочна галузь. Це пов'язано із необхідністю зменшення втрат під час технологічних процесів, екологічною відповідальністю компанії, що передбачає сумлінну утилізацію техвідходів, випуск безпечної та якісної продукції, що повинно бути пріоритетним завданням для молокопереробним підприємств, та бажанням компаній забезпечити безвідходне виробництво.

Незважаючи на те, що лівова частка вирішення перших трьох завдань лежить на переробному підприємстві, не менш важливим є якість молочної сировини, яку прийняв цей завод. З точки зору технології виготовлення якісних і безпечних кисломолочних продуктів з мінімальними втратами відповідно до технологічних параметрів, це можливо лише з використанням молочної сировини найкращої якості.

Для успішності на світовому ринку вітчизняні молокопереробні підприємства повинні бути орієнтовані на випуск високоякісної і безпечної продукції при мінімальних затратах на її виробництво, що забезпечить їх максимальну конкурентоспроможність. Окрім вибору оптимальної сировини, розхідних матеріалів, пакувальних матеріалів, комплектуючих, тощо необхідно оптимізувати процеси, які не приносять прибутку підприємству. Особливо гостро це питання постало на сучасному етапі розвитку молочного ринку України, на якому спостерігається збереження тенденції до зворотної залежності між кількістю високоякісної молочної сировини та ціною на неї.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність, новизна та практична значимість.

Використання широкої методологічної бази та аналіз значного обсягу статистичних матеріалів і наукових публікацій, присвячених вивченню підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств, обумовлюють високий рівень аргументованості наукових положень дослідження.

Зміст дисертації поданий у логічній послідовності. Це дало змогу досягнути оптимального алгоритму для розв'язання визначених завдань за темою дослідження, сформулювати належним чином теоретичні висновки і практичні рекомендації, які заслуговують на увагу наукової спільноти та практичних працівників й доповнюють скарбницю вітчизняної фінансової науки.

Розроблені в дисертації теоретичні положення, висновки і практичні рекомендації здобувача є обґрунтованими та містять елементи наукової новини. Наукова новизна докторської дисертації Юрія Сеніка полягає у поєднанні теоретичних даних і практичних авторських розробок, підготовлених на основі емпіричного досвіду та світової практики, окресленні науково-практичні рекомендації щодо адаптації та реалізації різних аспектів інноваційних інструментів підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств України.

Практична цінність дисертації полягає у тому, що результати наукових досліджень і здобутків автора щодо впровадження новітньої парадигми підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств можуть бути корисними для керівників приватних і державних підприємств молокопереробної галузі та іншої галузевої приналежності, науковців і студентів економічних спеціальностей.

Наукова новизна одержаних результатів. Основну наукову цінність, на наш погляд, дисертаційної роботи Юрія Сеніка складають теоретичні та методологічні розробки, зокрема:

вперше: – запропоновано методологічний підхід, передбачає розгляд конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону, як результат взаємоузгодженої діяльності сукупності великих, малих підприємств, фермерських господарств інфраструктурних інституцій, владних структур, який, завдяки ефекту синергії, дозволяє більш об'єктивно і комплексно оцінити потенційні можливості цього комплексу і визначити його перспективи на регіональному і національному ринку.

удосконалено: – науково-методичні засади взаємодії менеджменту підприємств та регіональних органів управління щодо вироблення шляхів підвищення ефективного використання ресурсів на основі запровадження технологій ощадливого виробництва у діяльності молокопереробного комплексу регіону;

– підходи до визначення стратегічних векторів управління конкурентоспроможністю молочного виробництва, в основу яких закладено дотримання принципів Lean, а також оптимізації виробничого процесу, зорієнтованого на зменшення втрат при виготовленні готового продукту;

– теоретичні підходи до обґрунтування взаємозв'язків між «якістю продукції» та «ощадливим виробництвом», а також між ефективністю роботи і корпоративним навчанням, що є підґрунтям для удосконалення управління конкурентоспроможністю, коригування стратегічного управління, розвитком персоналу компаній, що забезпечить досягнення і підтримку бажаного рівня конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону;

– методологічні засади запровадження ефективної системи «ощадливого виробництва» на молокопереробних підприємствах, які ґрунтуються на взаємності показників економічної ефективності і технологічного процесу виробництва молочної продукції;

– методичні підходи до формування механізмів мотиваційні сторони персоналу через організацію його навчання та підготовки до навчального процесу з використанням концепції ТАМ, яка дозволяє встановити залежність між рівнем освіти та віком респондентів та внутрішньою мотивацією до

опанування ІТ технологій. Отримані дані дозволять розробити стратегію корекції навчання працівників молокопереробних підприємств та врахувати зовнішні та внутрішні чинники при формуванні плану оптимізації системи навчання при утворенні молочного кластеру в регіоні;

– методологічні засади реалізації принципів Lean у логістиці молока незбираного та готової молочної продукції, при цьому показано синергізм організаційно-економічної сторони цього процесу і необхідності дотримання технологічного процесу для максимально ефективної реалізації «холодового ланцюга» та забезпечення необхідної якості молочної сировини, що забезпечить необхідний рівень конкурентоспроможності молочного виробництва регіону;

– методичні підходи до оцінювання ефективності впровадженого навчання персоналу молокопереробних підприємств, які, на відміну від існуючих, передбачають визначення за допомогою моделі СІРР, яка носить гнучкий та, водночас, чітко регламентований характер. Окрім статистичної оцінки кінцевого результату навчання цей підхід враховує якість процесу викладання та навчання на основі їх реалізації, якості, ефективності та корисності для персоналу, що дозволить сформувати задля ефективного функціонування молокопереробних підприємств регіону в довгостроковому періоді;

– методичний підхід до оцінювання рівня ефективності діяльності логістичних процесів молокопереробних підприємств який, на відміну від існуючих, передбачає урахування вимог до якості молочної сировини та готового продукту, що потребує забезпечення «холодового ланцюга». Такий підхід забезпечить необхідні параметри молока незбираного для виготовлення продукту необхідної якості, а готовий продукт матиме не лише стандартні хімічні показники, а й органолептичні, що забезпечить стабільність попиту та його зростання при виході на нові ринки;

– теоретико-методичні підходи реалізації вимог системи НАССР до виробництв молочної продукції в регіоні та зміщення вектору системи на

статистичну обробку лабораторних даних, що дозволить в достроковій перспективі забезпечити формування корелятивних зав'язків між «якістю» і «безпечністю» продукту і його гедоністичних характеристик.

набули подальшого розвитку: – трактування дефініції “управління конкурентоспроможністю підприємств молокопереробного спрямування”, яке розглянуто як процес формування, використання, розширення, набуття нових конкурентних переваг, розвиток конкурентного потенціалу, вибір конкурентної стратегії молокопереробних підприємств, розробки і прийняття рішень, врахування впливу зовнішнього та внутрішнього середовища шляхом здійснення організації, планування, моніторингу та контролю за рівнем конкурентоспроможності;

– теоретико-методичний підхід до визначення оптимальних методів Lean – діаграми Ішикави, методу канбан, підходу до організації робочого місця, так званий, 5S, діаграми Ганта, як методу виявлення лімітуючого етапу всього технологічного процесу або його окремої частини, що дозволяє визначити оптимальне співвідношення когерентних підходів підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств;

– теоретико-методичний підхід до визначення оптимальних статистичних методів оцінки якості продукції та відображення когерентних зав'язків з гедоністичними параметрами готового продукту.

Достовірність отриманих результатів. Достовірність висновків та пропозицій здобувача підтверджується апробацією результатів дослідження на 10 наукових та науково-практичних конференціях. Наукові розробки автора є науково обґрунтованими, мають практичне значення, науковий інтерес і впроваджені в практичну діяльність органів влади на державному та місцевому рівнях. Крім того, результати науково-дослідницької роботи автора впроваджені у виробничий процес ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, виконані особисто автором. Повнота викладення основних положень

дисертації в опублікованих роботах. Основні результати дисертаційного дослідження в достатній мірі оприлюднені. Зокрема, опубліковано 38 наукових публікацій, у тому числі:

- 28 наукових праць, зокрема, авторську монографію, наукові статті;
- 10 праць апробаційного характеру.

Науково-методичні розробки та пропозиції прикладного характеру апробовані на 10 всеукраїнській та міжнародній конференціях, що проводились в різних регіонах України. Ознайомлення з публікаціями дисертанта дає змогу зробити висновок про те, що в них повною мірою відображено результати дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та критичні зауваження щодо змісту дисертації. Дискусійними положеннями, а також такими, до яких є зауваження, вважаємо наступні:

- розмежування поняття НАССР та GMP, а також показати їх синергію;
- не достатньо обґрунтована з фінансової сторони ефективність оптимізації логістичного ланцюга транспортування молока ;
- методологічний підхід до розрахунку «Food mile».

Наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, в якій відображено обґрунтовані пропозиції щодо підвищення конкурентоздатності молокопереробних підприємств. Ця робота містить теоретичну й практичну цінність, а також відповідає вимогам, встановленим до робіт такого виду.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Сеніка Юрія Ігоровича на о тему: «Організаційно-економічні механізми розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону» є завершеним самостійним дослідженням, яке містить обґрунтовані результати, що забезпечують розв'язання важливої наукової проблеми щодо вдосконалення формування й функціонування фінансового механізму партнерських відносин держави та бізнесу. Дисертація підготовлена на належному теоретичному та методологічному рівнях, має практичне значення.

Структура дисертації характеризується логічністю побудови та єдністю змісту. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертації, є обґрунтованими й достовірними, забезпечуються діалектичним науковим підходом до розв'язання поставлених завдань. Назва теми та зміст дисертації відповідають паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Враховуючи актуальність теми дисертаційної роботи, повноту виконаних досліджень, наукову новизну, обґрунтованість і практичну цінність отриманих результатів, повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях, відповідність роботи паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка та вимогам передбаченим пунктами 7-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021р. № 1197 визнати докторську дисертацію Сеника Юрія Ігоровича на тему «Організаційно-економічні механізми розвитку конкурентоспроможності молокопереробного виробництва регіону» завершеною науковою працею, виконаною здобувачем самостійно.

Професор, доктор економічних наук,
завідувач кафедри економічної екології та землевпорядкування
Західноукраїнського національного університету

Борис ЯЗЛЮК

Підпис *Борис Язлюк*
Завіряю:
НАЧАЛЬНИК
ЗАГАЛЬНОГО ВІДДІЛУ *Лілія Сеник*